İDİL

ALEXANDER MCQUEEN (1969-2010), MODA, SANAT VE TEKNOLOJİNİN EKLEKTİK YANSIMASINDA "NO.13" DEFİLE ANALİZİ

Hande BİLVAR
Öğretim Görevlisi, Çukurova Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, handebilvar@gmail.com ORCID: 0000-0003-3784-9254

Bilvar, Hande. "Alexander Mcqueen (1969-2010), Moda, Sanat ve Teknolojinin Eklektik Yansımasında "No.13" Defile Analizi". idil, 117 (2025/2): s. 233-244. doi: 10.7816/idil-14-117-04

ÖZ

Bu çalışma, Alexander McQueen'in moda tasarımında sanatsal ve teknolojik yenilikler ile zanaatkârlığı harmanlama konusundaki özgün yaklaşımını incelemektedir. McQueen, kısa kariyerine rağmen modanın sınırlarını zorlayan ve onu bir sanat formu olarak yeniden tanımlayan defilelerle moda dünyasında eşsiz bir yer edinmiştir. Çalışma, McQueen'in ilk defilesi "*Jack the Ripper Stalks His Victims*"ten başlayarak son koleksiyonu "*Angels and Demons*"a kadar uzanan süreci tablo şeklinde sunmuş ve tasarımlarının mitolojik ve eklektik yapısını kronolojik bir çerçevede değerlendirmiştir. Araştırmanın odak noktası, McQueen'in en çarpıcı defilelerinden biri olan "*No. 13*" koleksiyonudur. Bu defile, robotik kolların sanatsal bir anlatı unsuru olarak sahnede yer almasıyla, moda ve teknolojinin yaratıcı bir şekilde bir araya getirilebileceğini göstermektedir. McQueen'in, "*No. 13*" defilesinde yer alan tasarımları, eklektik yapı, sanatsal çağrışımları ve haute couture anlayışına getirdiği teknolojik yenilikler bağlamında ele alınarak, zanaatkârlık, teknoloji ve teatral anlatımın moda tasarımındaki rolü analiz edilmiştir. Nitel araştırma yöntemi benimsenerek literatür taramaları, defile videoları ve görsel materyaller detaylı bir incelemeye tabi tutulmuş; McQueen'in tasarımlarının modanın estetik, işlevsel ve sanatsal boyutlarına olan katkısı irdelenmiştir. Bu çalışma, McQueen'in moda tasarımında yarattığı dönüşümün sanatsal ve teknolojik boyutlarını anlamayı ve moda tarihine etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alexander Mc Queen, NO.13, Defile Analizi, Moda

Makale Bilgisi:
Geliş: 28 Aralık 2024 *Düzeltme:29 Ocak 2025* *Kabul: 22 Şubat 2025*

© 2025 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Moda, sanat ve teknoloji, tarih boyunca insanlık için hem bireysel hem de toplumsal bir ifade aracı olmuştur. Moda, yalnızca estetik bir olgu değil, aynı zamanda toplumların sosyo-kültürel yapısını yansıtan dinamik bir iletişim biçimidir (Craik, 1994: 15). Sanat, insan deneyimlerinin ve duygularının yaratıcı bir biçimde dışa vurumu olarak tanımlanırken, teknolojinin sanata entegrasyonu, modern çağda yeni ifade biçimlerinin ve estetik anlayışların ortaya çıkmasını sağlamıştır (Benjamin, 1936: 217). Teknoloji ise, endüstri devriminden bu yana, yalnızca üretim süreçlerini değil, aynı zamanda yaratıcı süreçleri de etkileyerek sanatsal uygulamalarda yenilikçi yöntemlerin doğmasına zemin hazırlamıştır (Manovich, 2001: 43). Özellikle moda dünyasında sanat ve teknolojinin bir araya gelişi, geleneksel sınırların ötesinde, yenilikçi tasarım anlayışlarının ortaya çıkmasına olanak tanımıştır. Alexander McQueen'in eserleri, bu üç disiplinin bir araya geldiği ve birbirini dönüştürdüğü nadir örneklerden biridir. McQueen, tasarımlarında sanatsal ifade ile teknolojik yenilikleri harmanlayarak moda dünyasına eklektik bir bakış açısı kazandırmıştır.

Alexander McQueen'in moda tasarımındaki yenilikçi yaklaşımı, yalnızca estetik bir dönüşüm değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve teknolojik bir devrimi temsil etmektedir. Onun vizyonu, modayı yalnızca bir giyim pratiği olarak değil, aynı zamanda sanatsal ve kavramsal bir anlatım biçimi olarak yeniden tanımlamıştır. McQueen'in tasarım anlayışı, sanat ve teknolojinin moda ile birleştiği bir alan yaratırken, onun gibi avangart yaklaşımlar benimseyen Iris Van Herpen ve Hussein Chalayan gibi çağdaş tasarımcılarla da paralellik göstermektedir. Van Herpen'in 3D baskı teknolojisi ve biyomimetik tasarım anlayışı, McQueen'in No. 13 defilesinde makine ile insanın sanatsal etkileşimi arasındaki ilişkiyi çağrıştırmaktadır. Benzer şekilde, Chalayan'ın mekaniği modaya entegre eden kinetik elbise tasarımları da McQueen'in moda-teknoloji birlikteliğine öncülük eden çalışmalarını tamamlar niteliktedir (Kawamura, 2016: 78).

1969 yılında Londra'da dünyaya gelen Lee Alexander McQueen, modaya olan ilgisini genç yaşlarda keşfetmiştir. Modern moda tarihinde çığır açan bir tasarımcı olarak kabul edilmektedir. Tasarımlarında dramatik unsurları, tarihsel referansları ve yenilikçi teknikleri bir araya getirerek modayı bir sanat biçimine dönüştürmüştür. Kariyer yolculuğu, küçük yaşlarda başlayan terzilik deneyimleriyle şekillenmiş ve moda dünyasında eşsiz bir yer edinmesini sağlamıştır. Londra'nın ünlü Savile Row terzilerinden Anderson & Sheppard ve Gieves & Hawkes'te çıraklık yaparak terzilik becerilerini geliştirmiştir. Bu deneyim, onun tasarımlarında sıklıkla görülen mükemmel kesimler ve teknik detayların temelini oluşturmuştur. Daha sonra Angels and Bermans adlı kostüm yapım şirketinde çalışarak tarihsel dönem giysileri üzerine uzmanlaşmıştır. Bu deneyimler, onun tasarımlarındaki zanaatkârlık ve detaycılıkla birleşerek özgün bir estetik oluşturmuştur (Bolton, 2011: 25).

1992 yılında, McQueen, Central Saint Martins Sanat ve Tasarım Okulu'ndan mezun olmuş ve mezuniyet koleksiyonu olan "Jack the Ripper Stalks His Victims" dramatik ve karanlık temalarıyla dikkat çekmiş, tasarımcının kariyerinin başlangıcını işaret etmiştir. Bu koleksiyon, aynı zamanda McQueen'in tarihsel unsurları tasarımlarına entegre etme yeteneğini ve yenilikçi bakış açısını ortaya koymuştur (Wilson, 2015: 40). Mezuniyet koleksiyonunun büyük beğeni toplaması üzerine, koleksiyonun tamamı ünlü moda koleksiyoncusu Isabella Blow tarafından satın alınmıştır. Blow, McQueen'in kariyerinde ona rehberlik ederek moda dünyasında yükselmesine olanak sağlamıştır.

McQueen'in kariyerindeki önemli dönüm noktalarından biri, 1996 yılında Givenchy'nin kreatif direktörü olarak atanmasıdır. Bu görev, onun tasarım anlayışını genişletmesi ve uluslararası alanda tanınması için bir fırsat sunmuştur. Givenchy'de geçirdiği yıllar boyunca McQueen, markanın geleneksel Fransız haute couture estetiğini kendi avangart tarzıyla harmanlamıştır. Örneğin, ilk Givenchy koleksiyonu, Fransız modasının zarafetini korurken, McQueen'in keskin ve alışılmadık tasarım estetiğini yansıtmıştır. Ancak, tasarımcının yaratıcı özgürlüğüne duyduğu güçlü bağlılık, zaman zaman markanın geleneksel yapısıyla çelişmiştir. Bu durum, 2001 yılında Givenchy'den ayrılmasına ve tamamen kendi adını taşıyan markasına odaklanmasına yol açmıştır (Thomas, 2015: 50).

McQueen'in kariyeri boyunca dört kez İngiliz Moda Ödülleri'nde "Yılın Tasarımcısı" ödülüne layık görülmesi, onun moda dünyasındaki yenilikçi ve çığır açan rolünü vurgulamaktadır. Central Saint Martins'te aldığı eğitim, onun yaratıcı potansiyelini ortaya çıkarmış, Givenchy markasında geçirdiği yılları ise bu potansiyeli uluslararası bir platforma taşımasını sağlamıştır. McQueen'in kariyer yolculuğu, sadece bir tasarımcı olarak değil, aynı zamanda bir sanatçı ve hikâye anlatıcısı olarak moda dünyasına bıraktığı mirası gözler önüne sermektedir. (Wilson, 2015: 60).

Yöntem: Bu makale, nitel araştırma yöntemini benimsemektedir. Araştırma, McQueen'in "No. 13" defilesine odaklanarak, defilede kullanılan tasarımların ve teknikleri incelerken defile sunumunda, sanat ve teknolojinin birleştirilmesinin etkisini analiz etmektedir. Literatür taraması, özel şifre isteyen web kaynakları, defile videoları ve akademik kaynaklar aracılığıyla detaylı bir inceleme yapılmış; sanat ve teknolojinin kesişim noktaları üzerine bir değerlendirme sunulmuştur. Görsel materyaller ve sergi kataloglarından da yararlanılmıştır (Bolton, 2011: 25; Wilson, 2015: 53).

Tablo 1. Alexander McQueen'in hayatta olduğu sırada gerçekleştirdiği defilelerinin kronolojik sıralamasını içeren tablo, (Gleason, 2012: 5)

Defilenin Gerçekleştiği Yıl	**Defilenin Adı**	**Defilenin Teması**	**Defilenin Vurucu Noktası**
1992	Jack the Ripper Stalks His Victims	Viktorya dönemi karanlık hikâyeleri	Dramatik temalar ve Viktoryen döneme gönderme
1993	Taksi Şoförü	Şehir hayatı ve tehlikeler	Şehrin karanlık tarafı
1994	Kuşlar	Alfred Hitchcock'un ünlü filmi	Hitchcock'un dramatik tonları
1995	Highland Rape	İskoç tarihi ve sömürgecilik eleştirisi	Tartışmalı sahneler ve İskoç sembolizmi
1996	Dante	Dini ikonografi ve varoluşsal temalar	Görkemli dini imgeler
1997	It's a Jungle Out There	Doğada hayatta kalma ve kaos	Hayvan desenleri ve vahşi atmosfer
1998	Joan	Jeanne d'Arc'ın şehitlik hikâyesi	Alevler içinde yanıyormuş gibi görünen dramatik final sahnesi
1999	No. 13	Sanat ve teknolojinin buluşması	Robotik kolların elbiseyi sahnede boyaması
2000	Voss	Güzellik ve delilik	Aynalı küp içinde güzellik standartlarının sorgulanması
2001	What a Merry-Go-Round	Eğlence sektörü hicvi	Hiciv dolu teatral sahne
2002	Supercalifragilistic	Fantastik moda anlatıları	Renkli ve eğlenceli tasarımlar
2003	Irere	Keşif ve su	Gemiden hayatta kalma ve su altı yaşamını temsil eden tasarımlar
2004	Deliverance	Sinema sahnelerinden esinlenme	Dans performansı eşliğinde moda
2005	Widows of Culloden	İskoç tarihine saygı	Kate Moss'un hologram sahnesi
2006	The Windows of Culloden	İskoç gelenekleri ve tarihsel dokular	İskoç dokularının nostaljk dönüşü
2007	La Dame Bleue	Isabella Blow'a saygı duruşu	Duygusal ve görkemli tüy detayları
2008	The Girl Who Lived in the Tree	Masallar ve kraliyet	Doğadan ve fantastik hikayelerden ilham alan tasarımlar
2009	Horn of Plenty	Tüketimcilik ve atık	Geri dönüştürülmüş sahne dekorları ve eleştirel tema
2010	Plato's Atlantis	Ekoloji ve insanlığın evrimi	Fütüristik desenler ve Armadillo botları
2011	Angels and Demons	İyilik ve kötülük arasındaki dualite	Kutsal ve şeytani imgelerin dramatik karşıtlığı

1999 yılında gerçekleştirilen "No. 13" defilesi, moda tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Defilede robotik kolların bir kıyafeti sahnede boyaması, izleyicilere yalnızca bir moda gösterisi değil, aynı zamanda bir "Performans Sanat" deneyimi sunmuştur. (Bolton, 2011: 25). Bu defilede McQueen, zanaatkârlığı ve teknolojiyi bir araya getirerek modanın sadece giyilebilir bir ürün değil, aynı zamanda güçlü bir anlatım aracı olduğunu kanıtlamıştır. "No. 13" defilesi, McQueen'in geçmişin zanaatkârlık geleneklerine olan bağlılığını ve de geleceğin teknolojik yeniliklerine duyduğu ilgiyi ortaya koymaktadır.

Alexander McQueen, sadece bir moda tasarımcısı değil, aynı zamanda sanatı ve teknolojiyi ustalıkla birleştiren bir vizyoner olarak kabul edilmektedir. Tasarımlarında ana fikir olarak hikâye anlatımı, dramatik öğeler ve yenilikçi teknolojiler kullanarak modanın sınırlarını genişletmiştir. McQueen'in kariyeri boyunca gerçekleştirdiği her defile, sanatsal bir performans ve teknolojinin estetik bir araç olarak kullanılabileceğine dair bir ders niteliği taşımaktadır.

"No. 13" defilesi ise bu anlayışın zirveye ulaştığı anlardan biri olarak kabul edilmektedir. Model Aimee Mullins'in özel tasarım protezle sahnede yer alması, insan anatomisinin sınırlarını estetik bir perspektiften yeniden tanımlamıştır (Wilson, 2015: 63).

No.13 Defile Analizi

Koleksiyonda kullanılan parçalar, geleneksel terzilik ile fütüristik öğeleri bir araya getirilmesinden oluşmuştur. Keskin hatlara sahip ceketler, abartılı omuz detayları ve yumuşak drapeler, tasarımlardaki zanaatkârlığı vurgulamaktadır. Bununla birlikte, dijital baskılar ve robotların yarattığı rastlantısal desenler, tasarımlara beklenmedik bir modernlik katmıştır. No.13 defilesi, insan ve teknoloji arasındaki ilişkiyi, zanaatkârlık ile makineler arasındaki etkileşimi ele almıştır. McQueen'in bu defiledeki ana teması, geleneksel terzilik tekniklerinin endüstriyel ve teknolojik araçlarla birleştirilmesi üzerine odaklanmıştır (URL2). Bu konsept, modanın sadece bir giyim pratiği değil, aynı zamanda bir performans ve sanat formu olarak algılanmasını sağlamıştır. Defilenin en unutulmaz anı, robotik kolların sahnede canlı olarak bir elbiseyi boyadığı performanstır. Final sahnesinde, bir model (Shalom Harlow), beyaz bir elbiseyle döner bir platformda dururken, endüstriyel robot kollar tarafından sprey boyalarla boyanmıştır. Bu dramatik an, modanın geleneksel yapısını kırarak teknolojinin estetik bir araç olarak kullanılabileceğini göstermiştir.

McQueen'in No. 13 defilesi, sanat ve moda ilişkisini vurgularken, aynı zamanda günümüz dijital tasarım süreçleriyle de bağ kurulabilecek bir dönüşümü öngörmektedir. McQueen'in mekanik ve sanatsal bileşenleri bir araya getirme anlayışı, günümüz yapay zekâ destekli moda tasarımlarıyla paralellik göstermektedir. Özellikle son yıllarda dijital moda platformlarında (örneğin, The Fabricant veya DressX gibi sanal moda markaları) yapay zekâ algoritmaları ve 3D modelleme teknikleri kullanılarak oluşturulan giysiler, McQueen'in defilelerinde öne çıkan deneysel tasarım anlayışıyla örtüşmektedir (Brunet, 2021: 112).

Görsel 1. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Görsel 2 McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Koleksiyondaki kıyafetler, farklı dönemlerin ve stillerin etkilerini bir araya getirirken, McQueen'in özgün tasarım anlayışını yansıtmaktadır. Özellikle kalıp ve yapı açısından incelendiğinde, tasarımlar güçlü bir deneysellik sergilemektedir. Bazı parçalar, geleneksel terzilik anlayışına meydan okuyarak asimetrik ve katmanlı detaylarla zenginleştirilmiş, diğerleri ise keskin hatlara ve heykelsi formlara sahiptir (Görsel 2). Bu, McQueen'in zanaatkârlığa olan saygısını ve aynı zamanda geleneksel kalıpları yeniden yorumlama becerisini ortaya koymaktadır.

Siyah detayların koleksiyona eklenmesi, dramatik bir kontrast yaratarak McQueen'in teatral anlatımını desteklemektedir. Nötr tonlar ve siyahın kombinasyonu, tasarımların incelikli dokusunu ve kesim detaylarını ön plana çıkarırken, izleyicilere minimalist bir estetik ile karmaşıklık arasında bir denge sunmaktadır.

Görsel 3. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Görsel 4. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Alexander McQueen *No. 13* koleksiyonundaki tasarımlarında; sanat ve zanaatkârlık arasındaki dengeyi ustalıkla kurarak moda dünyasında bir başyapıt olarak öne çıkmaktadır. Tasarımların eklektik yapısı, asimetrik elbiselerden yapılandırılmış takımlara uzanan çeşitli silüetlerde açıkça görülmektedir. McQueen, farklı tarzları ve referansları bir araya getirerek sınırların ötesine geçen bir yaratıcılık sergilemiştir. Kesimler, keskin çizgiler ve yumuşak drapeler arasındaki oyun ile dikkat çekerken, tasarımları geleneksel sınırların ötesine taşıyan titiz bir işçilikle ortaya konmuştur (Görsel 3). Bu karşıtlık, McQueen'in çalışmalarında sıkça görülen kaos ve kontrol arasındaki gerilime olan ilgisini vurgulamaktadır (Görsel 4).

Görsel 5. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Görsel 6. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Görsel 7. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra (URL 1).

Koleksiyonun renk paleti, ağırlıklı olarak nötr tonlardan oluşmakta ve yer yer metalik yansımalarla güçlenmektedir. Bu renk seçimi, koleksiyonun avangart anlatısını destekleyen incelikli ancak güçlü bir unsurdur. Nötr tonlar, dokuların ve yenilikçi kesimlerin ön plana çıkmasına olanak tanırken, metalik dokunuşlar ise koleksiyona futuristik bir hava katmaktadır. Bu tercih, McQueen'in tarihi ve geleceği ustalıkla birleştiren tarzını yansıtarak tasarımlarını zamansız ve ilerici bir düzeye taşımaktadır (Görsel 5,6,7).

Görsel 8. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra. URL 1.

Görsel 9. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Renk paleti, çoğunlukla nötr tonlardan oluşmakta ve beyazın farklı dokulardaki kullanımıyla dingin bir zemin oluşturmaktadır. Sunum bağlamında, defiledeki ahşap podyum ve modellere verilen özgün stil, doğal ve teknolojik unsurları bir araya getirerek McQueen'in estetik vizyonunu güçlendirmektedir. Modellerin duruşları ve yürüyüşleri, kıyafetlerin dinamiklerini izleyiciye yansıtırken, aynı zamanda tasarımların sanatsal yönünü ön plana çıkarmaktadır (Görsel 8, 9, 10, 11).

Görsel 10. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Görsel 11. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesi. Gatliff Warehouse; Londra, (URL 1).

Görsel 12. McQueen. A., 1999 Spring/Summer, No.13 defilesinin final sahnesi, Gatliff Warehouse; Londra, (URL 2).

Görsel 12'deki podyum görüntüleri, Alexander McQueen'in *No. 13* defilesinin final şovu, modanın sanatla olan bağlantısını çarpıcı bir şekilde ortaya koyan unutulmaz bir performanstır. Şovda yer alan beyaz, straplez elbisenin sade kesimi ve dökümlü kalıbı, minimalizm ile heykelsi formları bir araya getirirken, elbisenin dönüşüm süreci bu tasarımın eklektik yapısını güçlendirmektedir. Şov sırasında robotik kollar tarafından elbisenin üzerine püskürtülen boyalar, tasarımı yalnızca bir giysi olmaktan çıkarıp sahnede yaratılan bir sanat eserine dönüştürmektedir. Bu süreç, teknoloji ve sanatsal performansın bir araya gelerek modanın sınırlarının genişleyebileceğini göstermektedir (URL4).

Renk kullanımı, boyanın rastlantısal hareketleri ile elbiseye dinamizm kazandırmıştır. Beyaz kumaş üzerine püskürtülen sarı, siyah ve yeşil tonları, tasarıma bir enerji katarak hareketin etkisini görselleştirmiştir. Bu renkler, tasarımın saf formunu bozmak yerine ona yeni bir anlatım boyutu kazandırmıştır. Robotik kolların tasarıma dâhil edilmesiyle, tasarım sürecinin performansla iç içe geçmesi izleyicilere yenilikçi bir deneyim sunmuştur.

Sunum bağlamında, bu performans McQueen'in moda şovlarını birer sanat performansına dönüştürme becerisini vurgulamaktadır. Robotların mekanik hareketleri ile elbisenin akıcı dönüşü arasındaki zıtlık, sanayi devrimi ile el işçiliği arasındaki gerilimi sembolize etmektedir. Bu teatral sunum, teknolojinin ve insan yaratıcılığının moda tasarımında bir arada var olabileceğini göstermektedir.

Sanat ve tasarım bağlamında bu performans, McQueen'in modayı bir sanat formu olarak yeniden tanımlama vizyonunun doruk noktalarından biridir. Giysi, giyilebilir tasarım olmanın yanında anlık sanat eseri olarak iki işlev arasında bir köprü kurmaktadır. Bu şov, McQueen'in yenilikçi ruhunu ve sanat-tasarım arasındaki sınırları bulanıklaştırma becerisini yansıtarak modayı yalnızca bir tüketim ürünü olmaktan çıkarıp bir ifade biçimine dönüştürmektedir.

Sanat açısından bakıldığında, robot kolların kullanımı, insan ve makine arasındaki hassas dengenin bir metaforu olarak yorumlanabilir. Bu sahne, insan yaratıcılığının makineleştirilmiş bir dünyada var olmaya devam ettiğini sorgulamaktadır. Robotik kolların endüstriyel boyama işlevinden sahne performansına dönüşmesi, teknolojinin işlevsellikten sanatsal ifadeye geçiş yapabileceğini göstermektedir. McQueen, burada teknolojiyi sadece bir araç değil, aynı zamanda bir anlatı unsuru olarak kullanmıştır. McQueen, bu defileyi bir tiyatro sahnesi gibi kurgulamıştır. Sahnenin teatral atmosferi, müzik seçimleri ve dramatik ışıklandırmalar ile desteklenmiştir. Modelin, robot kollar tarafından "boyanması", moda sunumunun bir performans sanatına dönüştürülebileceğini göstermiştir.

Beyaz ve siyahın kontrastı, renklerin rastlantısal geçişleri ve elbisenin hareketle etkileşimi, çarpıcı bir minimalist estetik oluşturmuştur. Robotların mekanik hareketleri, modelin zarafetiyle çelişerek izleyicilerde bir gerilim hissi yaratmıştır. Bu, insanlığın makinelerle olan ilişkisine dair derin bir düşünce uyandırmıştır.

McQueen'in bu defilesi, teknolojinin moda endüstrisinde yaratıcı bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir. Robotik kolların boyama süreci, modada kişiselleştirilmiş ve eşsiz tasarımlar yaratmanın bir yolunu sunmaktadır. Robot kolların hareketleri, makinelerin soğuk ve mekanik doğasını bir tür dansa dönüştürdüğü gösteri, teknoloji ve sanatın birleşimini güçlü bir şekilde temsil etmiştir.

Günümüzde 3D baskı teknolojisinin tekstil tasarımına entegrasyonu da, McQueen'in modaya sanatsal bir yaratım süreci olarak yaklaşımını destekleyen önemli bir gelişmedir. Iris Van Herpen'in 3D baskı ile üretilen "Voltage" koleksiyonu (2013) veya Julia Körner'in yapay zekâ destekli biyomorfik desenleri, McQueen'in teknolojiye dair önsezilerini doğrular niteliktedir. McQueen'in 1999 yılında robotik kollar aracılığıyla podyumda bir elbisenin boyanmasını bir performansa dönüştürmesi, bugünkü dijital moda dünyasında yapay zekâ ve algoritmik tasarım süreçlerinin nasıl bir sanatsal araca dönüştüğüne dair erken bir örnek olarak değerlendirilebilir (Jung ve Hwang, 2022: 89).

Sonuç

Alexander McQueen'in "No. 13" defilesi, moda tasarımının sınırlarını genişleten ve modayı yalnızca bir tüketim ürünü değil, aynı zamanda güçlü bir sanatsal ifade biçimi olarak yeniden tanımlayan bir dönüm noktasıdır. McQueen, bu defilede zanaatkârlık, teknoloji ve sanat arasındaki uyumu ustalıkla bir araya getirerek modanın geçmişten geleceğe uzanan bir anlatı formu olduğunu göstermiştir. Geleneksel terzilik teknikleri ile dijital yenilikleri harmanlayan tasarımlar, onun modaya olan yaratıcı ve avangart yaklaşımını yansıtmış, izleyicilere yalnızca bir defile değil, aynı zamanda bir performans sanatı deneyimi sunmuştur.

"No. 13" defilesinde robotik kolların kullanımı, teknolojinin moda tasarımında estetik bir araç olarak etkili bir şekilde kullanımına dair çarpıcı bir örnek oluşturmaktadır. Bu yenilikçi yaklaşım, modanın işlevsellikten öte bir sanat biçimi olabileceğini vurgulamış ve defilenin teatral atmosferi, sanat ve teknolojinin kesişim noktasında modanın yeni bir boyut kazanabileceğini ortaya koymuştur. Robot kolların endüstriyel boyama sürecini sahne performansına dönüştürmesi, McQueen'in tasarım vizyonunun ne denli ilerici ve özgün olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, defile, insan yaratıcılığının teknolojik araçlarla birlikte nasıl var olabileceğine dair düşünsel bir sorgulama da sunmuştur. McQueen'in moda-teknoloji ilişkisine dair öncü yaklaşımları, günümüzde 3D baskı, yapay zekâ destekli tasarımlar ve dijital moda platformları aracılığıyla devam eden bir dönüşümün habercisi olarak okunabilir. Özellikle sürdürülebilir moda teknolojilerinin gelişimi ile birlikte, McQueen'in teknolojiye dair estetik ve kavramsal sorgulamaları daha da anlam kazanmaktadır (Kawamura, 2016: 105).

Defilenin tematik ve estetik unsurları, McQueen'in tarih ve geleceği bir araya getiren eşsiz tasarım anlayışını bir kez daha kanıtlamaktadır. Beyaz kumaş üzerindeki rastlantısal boyama süreci, moda tasarımında kontrol ve kaos arasındaki gerilim dengesini simgelerken, renk paleti ve tasarım unsurları, izleyicilere minimalist bir estetik ile avangart bir vizyon arasında bir köprü sunmuştur. McQueen'in modaya kazandırdığı bu yenilikçi bakış açısı, onun yalnızca bir moda tasarımcısı değil, aynı zamanda bir hikâye anlatıcısı ve performans sanatçısı olarak algılanmasını sağlamıştır. Bu bağlamda, No. 13 defilesinin kavramsal çerçevesi, tüketim kültürü ve insan-makine ilişkisi arasındaki gerilim üzerinden okunabilir. Defilede modelin elbisesinin makine tarafından boyanması, insan emeğinin ve zanaatkârlığın endüstriyel üretim süreçleriyle yer değiştirmesi üzerine bir metafor olarak değerlendirilebilir. Bu durum, moda endüstrisinin giderek otomatikleşmesi ve el işçiliğinin kaybolması gibi günümüz tartışmalarını da içinde barındırmaktadır. McQueen'in bu defilesi, yalnızca görsel bir performans değil, aynı zamanda modanın sanayi devriminden bu yana geçirdiği dönüşümü sorgulayan kavramsal bir eleştiridir (Wilson, 2015: 95).

Sonuç olarak, "No. 13" defilesi, sanat, zanaatkârlık ve teknolojinin bir araya geldiği bir yaratım sürecinin doruk noktasıdır. McQueen'in bu yenilikçi yaklaşımı, moda dünyasında yaratıcı özgürlüğün ve sanatsal ifadenin sınırlarını genişletirken, aynı zamanda moda tarihine kazandırdığı derin estetik ve düşünsel bir miras olarak hatırlanmaktadır. Bu defile, McQueen'in modayı bir sanat formu olarak görme vizyonunun bir tezahürü olarak moda endüstrisinde kalıcı bir iz bırakmış ve gelecekteki tasarımcılar için ilham kaynağı olmuştur.

Bunun yanı sıra, McQueen'in tasarımları yalnızca sanatsal ve teknolojik yenilikler açısından değil, aynı zamanda modanın eleştirel bir anlatım biçimi olarak kullanılabileceğine dair güçlü bir örnek teşkil etmektedir. No. 13 defilesinde makinenin insan emeğiyle olan etkileşimi, moda endüstrisinin değişen üretim biçimleri ve tüketim alışkanlıkları bağlamında yeniden okunmalıdır. Bu nedenle, McQueen'in mirası yalnızca estetik bir devrimle sınırlı kalmayıp, modanın sosyal, teknolojik ve felsefi yönlerine dair derin bir tartışma başlatmaktadır (Jung ve Hwang, 2022: 124).

Kaynaklar

Benjamin, W. (1936). *The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction*. Harvard University Press.

Bolton, A. (2011). *Alexander McQueen: Savage Beauty*. New York, NY: Metropolitan Museum of Art.

Brunet, F. (2021). *Fashioning technology: Digital and artificial intelligence in the fashion industry*. Bloomsbury.

Craik, J. (1994). *The Face of Fashion: Cultural Studies in Fashion*. Routledge.

Gleason, K. (2012). *Alexander McQueen: Evolution*. Race Point Publishing.

Jung, J., & Hwang, S. (2022). *AI and the future of fashion design: The impact of artificial intelligence on creativity and craftsmanship*. KUP Press.

Kawamura, Y. (2016). *Fashion-ology: An introduction to fashion studies* (2nd ed.). Berg Publishers.

Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. MIT Press.

Thomas, D. (2015). *Gods and Kings: The Rise and Fall of Alexander McQueen and John Galliano*. New York, NY: Penguin Press.

Wilson, E. (2003). *Adorned in Dreams: Fashion and Modernity*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Tablo 1. Gleason, K. (2012). *Alexander McQueen: Evolution*. Race Point Publishing.

URL.1https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1999-ready-to-wear/alexander-mcqueen/slideshow/collection#1

URL.2https://blog.metmuseum.org/alexandermcqueen/dress-no-13/

URL.3https://blog.metmuseum.org/alexandermcqueen/dress-no-13/?utm_source

URL. 4 https://www.allure.com/story/alexander-mcqueen-shalom-harlow-runway-show

İDİL

ALEXANDER MCQUEEN (1969–2010): AN ANALYSIS OF THE 'NO.13' RUNWAY SHOW AS AN ECLECTIC REFLECTION OF FASHION, ART, AND ECHNOLOGY

Hande Bilvar

ABSTRACT

This study examines Alexander McQueen's unique approach to blending artistry, technological innovation, and craftsmanship in fashion design. Despite his brief career, McQueen established a distinctive position in the fashion world by pushing boundaries and redefining fashion as an art form through groundbreaking runway shows. The study presents a tabular overview of the process spanning from McQueen's first runway show, *Jack the Ripper Stalks His Victims*, to his final collection, *Angels and Demons*. It evaluates the mythological and eclectic nature of his designs within a chronological framework. The research focuses particularly on one of McQueen's most striking runway shows, the *"No. 13"* collection. This show, featuring robotic arms as artistic narrative tools on stage, demonstrated the creative fusion of fashion and technology. McQueen's designs in the *"No. 13"* collection are analyzed in the context of their eclectic structure, artistic connotations, and the technological innovations brought to haute couture. The study further examines the roles of craftsmanship, technology, and theatrical storytelling in fashion design. A qualitative research methodology was adopted, involving comprehensive literature reviews, analyses of runway show videos, and detailed examinations of visual materials. The contributions of McQueen's designs to the aesthetic, functional, and artistic dimensions of fashion were thoroughly investigated. This study aims to illuminate the artistic and technological transformations McQueen introduced to fashion design and to evaluate his lasting impact on fashion history.

Keywords: Alexander McQueen, NO.13, Runway Analysis, Fashion